

Spis treści

Wstęp	13
Rozdział I. PODSTAWY WIEDZY O PRAWIE	15
1. Prawo jako zespół norm	15
1.1. Pojęcie prawa	15
1.2. Praworządność	18
1.3. Akt normatywny, przepis prawny, norma prawna	21
2. Tworzenie prawa, źródła prawa	29
2.1. Formy tworzenia prawa	29
2.2. Źródła prawa i ich system	31
3. Obowiązki prawa, stosowanie prawa, wykładnia prawa	37
3.1. Obowiązki prawa	37
3.2. Stosowanie prawa	42
3.3. Wykładnia prawa	46
4. Przestrzeganie prawa i odpowiedzialność prawna	52
4.1. Przestrzeganie prawa i nieprzestrzeganie prawa	52
4.2. Odpowiedzialność prawna	55
5. Stosunki prawne	57
5.1. Pojęcie stosunku prawnego, rodzaje stosunków prawnych	57
5.2. Fakty prawne jako przyczyny powstawania, zmian i wygasania stosunków prawnych	61
5.3. Elementy stosunku prawnego	64
6. System prawa	70
6.1. Pojęcie systemu prawa, jego zasady i cechy	70
6.2. Prawo wewnętrzne państwa a prawo międzynarodowe	74
7. Prawo a państwo	77
7.1. Związki prawa z państwem	77
7.2. Konstytucja podstawą porządku prawnego w państwie	80
7.3. Państwo prawne	90
Literatura	96

Rozdział II. ELEMENTY PRAWA KONSTYTUCYJNEGO	98
1. Pojęcie i przedmiot prawa konstytucyjnego	98
2. Źródła prawa konstytucyjnego	100
2.1. Uwagi ogólne o źródłach prawa konstytucyjnego	100
2.2. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 roku	100
2.3. Pozakonstytucyjne źródła prawa konstytucyjnego	103
3. Konstytucyjne zasady ustroju państwa	104
3.1. Pojęcie konstytucyjnych zasad ustroju państwa i ich rodzaje	104
3.2. Konstytucyjne zasady ustroju politycznego państwa	106
3.3. Konstytucyjne zasady ustroju społeczno-gospodarczego państwa	110
4. Konstytucyjne wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela	112
4.1. Uwagi wstępne	112
4.2. Konstytucyjne zasady przewodnie statusu jednostki	113
4.3. Wolności i prawa osobiste	114
4.4. Wolności i prawa polityczne	115
4.5. Wolności i prawa ekonomiczne, socjalne i kulturalne	116
4.6. Konstytucyjne środki ochrony wolności i praw	117
4.7. Podstawowe obowiązki jednostki	118
5. Prawo wyborcze	119
5.1. Pojęcie prawa wyborczego, funkcje wyborów	119
5.2. Podstawowe zasady prawa wyborczego	120
5.3. Tryb przeprowadzania wyborów	123
6. Formy bezpośredniego sprawowania władzy przez Naród-suwerena	124
6.1. Referendum	124
6.2. Obywatelska inicjatywa ustawodawcza	126
7. Organy władzy ustawodawczej	127
7.1. Pozycja prawnoustrojowa Sejmu i Senatu	127
7.2. Status prawny posła i senatora	129
7.3. Organizacja wewnętrzna Sejmu i Senatu	131
7.4. Funkcje Sejmu i Senatu	133
7.5. Zgromadzenie Narodowe	138
8. Organy władzy wykonawczej	138
8.1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej	138
8.2. Rada Ministrów	144
9. Samorząd terytorialny	150
9.1. Istota samorządu terytorialnego	150

9.2. Struktura terytorialna samorządu	152
9.3. Zakres działania i zadania jednostek samorządu terytorialnego	153
10. Organy władzy sądowniczej	154
10.1. Uwagi ogólne o władzy sądowniczej	154
10.2. Sądy	154
10.3. Trybunał Konstytucyjny	158
10.4. Trybunał Stanu	160
11. Organy kontroli państwowej i ochrony prawa	162
11.1. Najwyższa Izba Kontroli	162
11.2. Rzecznik Praw Obywatelskich	164
11.3. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji	166
Literatura	167
Rozdział III. ELEMENTY PRAWA ADMINISTRACYJNEGO	171
1. Pojęcie administracji	171
2. Pojęcie i przedmiot prawa administracyjnego	174
2.1. Prawo o ustroju administracji publicznej	175
2.2. Prawo administracyjne materialne	175
2.3. Prawo administracyjne proceduralne	176
3. Źródła prawa administracyjnego	176
3.1. Klasyfikacja źródeł prawa administracyjnego	176
3.2. Źródła powszechnie obowiązującego prawa	177
3.3. Źródła prawa o charakterze wewnętrznym	181
3.4. Źródła prawa Unii Europejskiej	183
4. Stosunek administracyjnoprawny	184
4.1. Pojęcie stosunku administracyjnoprawnego	184
4.2. Elementy stosunku administracyjnoprawnego	184
4.3. Nawiązanie stosunku administracyjnoprawnego	185
4.4. Rodzaje stosunków administracyjnoprawnych	186
5. Podziały terytorialne państwa	187
6. System organów administracji publicznej	189
6.1. Klasyfikacja organów administracji publicznej	189
6.2. Naczelne organy administracji rządowej	190
6.3. Centralne organy administracji rządowej	193
6.4. Terenowe organy administracji rządowej	195
6.5. Organy jednostek samorządu terytorialnego	198
7. Prawne formy działania administracji	201
7.1. Akty normatywne	202
7.2. Akty administracyjne	202

7.3. Ugody administracyjne	206
7.4. Porozumienia administracyjne	206
7.5. Czynności cywilnoprawne	207
7.6. Czynności faktyczne	207
8. Postępowanie administracyjne ogólne	208
8.1. Wprowadzenie	208
8.2. Zasady postępowania administracyjnego	209
8.3. Organy w postępowaniu administracyjnym	212
8.4. Strony i uczestnicy postępowania	213
8.5. Załatwianie spraw w postępowaniu administracyjnym	213
8.6. Przebieg postępowania	214
8.7. Kontrola rozstrzygnięć w postępowaniu administracyjnym ...	216
8.8. Sądowa kontrola decyzji administracyjnych	218
Literatura	222
Rozdział IV. ELEMENTY PRAWA FINANSOWEGO	224
1. Istota, przedmiot i źródła prawa finansowego	224
2. Finanse publiczne i ich funkcje	226
3. Administracja finansów publicznych w Polsce	228
4. Prawo budżetowe	230
4.1. Pojęcie budżetu, jego funkcje i charakter prawny	230
4.2. Podstawowe zasady budżetowe	232
4.3. Struktura organizacyjna budżetu	233
4.4. Formy organizacyjne gospodarki budżetowej	235
4.5. Wydatki budżetowe	237
4.6. Dochody budżetowe	239
4.7. Podstawy prawne lokalnej gospodarki budżetowej	240
5. Prawo podatkowe	245
5.1. Pojęcie, cechy i funkcje podatku	245
5.2. Elementy konstrukcji podatku	247
5.3. System podatkowy, rodzaje podatków i ich klasyfikacja	250
5.4. Konstrukcja prawna podatku od towarów i usług (VAT)	254
5.5. Charakterystyka prawna podatków dochodowych	256
5.6. Podatki i opłaty lokalne	261
5.7. Zobowiązania podatkowe	264
5.8. Postępowanie podatkowe	267
6. Prawo celne	273
6.1. Pojęcie, przedmiot i źródła prawa celnego	273
6.2. Pojęcie cła, jego rodzaje i zasady wymiaru	274
6.3. Status celny i przeznaczenie celne towaru	277

6.4. Zwolnienia celne	279
6.5. Organizacja i kompetencje administracji celnej	280
6.6. Postępowanie w sprawach celnych	282
7. Prawo bankowe publiczne	284
7.1. Pojęcie banku i organizacja systemu bankowego	284
7.2. Status Narodowego Banku Polskiego	286
7.3. Nadzór bankowy	287
7.4. Charakter prawny czynności bankowych	289
8. System pieniężno-kapitałowy	292
8.1. Istota pieniądza i jego funkcje	292
8.2. System pieniężny w Polsce	293
8.3. Organizacja rynku pieniężnego i kapitałowego	294
9. Elementy prawa dewizowego	296
9.1. Uwagi wstępne	296
9.2. Pojęcie wartości dewizowych i obrotu dewizowego	297
9.3. Ograniczenia dewizowe	299
9.4. Kontrola dewizowa	300
Literatura	301

Rozdział V. ELEMENTY PRAWA CYWILNEGO 303

1. Ogólna charakterystyka prawa cywilnego	303
1.1. Pojęcie i zakres prawa cywilnego	303
1.2. Zasady prawa cywilnego	305
1.3. Źródła prawa cywilnego	308
1.4. Rodzaje norm prawa cywilnego	309
2. Osoby fizyczne	310
2.1. Pojęcie osoby fizycznej	310
2.2. Zdolność prawna osoby fizycznej	311
2.3. Zdolność do czynności prawnych osoby fizycznej	312
2.4. Ubezpieczeniowość	315
3. Osoby prawne	315
3.1. Istota osoby prawnej	315
3.2. Rodzaje osób prawnych	317
3.3. Zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych osoby prawnej	318
4. Stosunek cywilnoprawny, prawo podmiotowe i czynności prawne	318
4.1. Stosunek cywilnoprawny	318
4.2. Prawo podmiotowe	319
4.3. Zdarzenia prawne na gruncie prawa cywilnego	320

4.4. Czynności prawne	321
4.5. Oświadczenie woli i wady oświadczenia woli	325
5. Terminy i przedawnienie	327
5.1. Terminy	327
5.2. Przedawnienie	327
6. Prawo rzeczowe	328
6.1. Pojęcie i zakres przedmiotowy prawa rzeczowego	328
6.2. Rzeczy	329
6.3. Własność w prawie cywilnym	331
6.4. Użytkowanie wieczyste	336
6.5. Ograniczone prawa rzeczowe	338
6.6. Posiadanie	347
7. Zobowiązania	348
7.1. Istota zobowiązania	349
7.2. Treść i rodzaje świadczenia	351
7.3. Wielość wierzycieli albo dłużników	354
7.4. Umowy	356
7.5. Uwagi ogólne o odpowiedzialności cywilnej	362
7.6. Odpowiedzialność kontraktowa (umowna)	364
7.7. Odpowiedzialność deliktowa	368
7.8. Wygaśnięcie zobowiązania	375
8. Główne elementy sądowego postępowania cywilnego	376
8.1. Zagadnienia ogólne	376
8.2. Właściwość sądu	378
8.3. Strony w procesie cywilnym	379
8.4. Postępowanie procesowe	380
8.5. Postępowanie nieprocesowe	387
8.6. Postępowanie zabezpieczające	387
8.7. Postępowanie egzekucyjne	388
8.8. Sąd polubowny (arbitrażowy)	390
8.8. Europejskie postępowanie w sprawach transgranicznych	392
Literatura	393
Rozdział VI. ELEMENTY PRAWA PRACY	395
1. Istota, przedmiot i źródła prawa pracy	395
1.1. Pojęcie pracy	395
1.2. Pojęcie prawa pracy	395
1.3. Źródła prawa pracy	396
1.4. Zasady prawa pracy	398

2. Stosunek pracy	403
2.1. Pracownik i pracodawca	403
2.2. Treść stosunku pracy	404
2.3. Nawiązanie i ustanie stosunku pracy	405
2.4. Umowa o pracę	406
2.5. Stosunek pracy na podstawie powołania, wyboru, mianowania oraz spółdzielczej umowy o pracę	415
3. Wynagrodzenie za pracę i inne świadczenia	417
3.1. Pojęcie, składniki i systemy wynagrodzenia za pracę	417
3.2. Ochrona wynagrodzenia za pracę	418
3.3. Świadczenia przysługujące pracownikowi w okresie czasowej niezdolności do pracy	421
3.4. Odprawa rentowa lub emerytalna, odprawa pośmiertna	422
4. Obowiązki pracodawcy i pracownika	422
4.1. Obowiązki pracodawcy	422
4.2. Obowiązki pracownika	424
4.3. Regulamin pracy	425
4.4. Odpowiedzialność porządkowa pracownika	425
4.5. Odpowiedzialność materialna pracownika	427
5. Czas pracy	429
5.1. Wymiar i rozkład czasu pracy	429
5.2. Czas pracy w ruchu ciągłym	431
5.3. Praca w godzinach nadliczbowych	432
5.4. Praca w nocy oraz w niedziele i święta	433
6. Urlopy pracownicze	434
6.1. Urlop wypoczynkowy	434
6.2. Urlop bezpłatny	437
7. Rozpatrywanie sporów o roszczenia ze stosunku pracy	438
7.1. Rozpatrywanie sporów indywidualnych o roszczenia ze stosunku pracy	438
7.2. Rozwiązywanie sporów zbiorowych	442
8. Przedawnienie roszczeń ze stosunku pracy	443
Literatura	444

Rozdział VII. PODSTAWY WIEDZY O PRAWIE

UNII EUROPEJSKIEJ	445
1. Unia Europejska jako wspólnota państw i narodów	445
1.1. Rys historyczny Wspólnot Europejskich i Unii Europejskiej ...	445
1.2. Status prawny Unii Europejskiej	451
1.3. Demokratyczne podstawy Unii Europejskiej	453

1.4. Unia Europejska a państwa członkowskie	456
1.5. Unia Europejska a jej obywatele	462
2. System instytucjonalny Unii Europejskiej	466
2.1. Podstawowe zasady systemu instytucjonalnego Unii Europejskiej	466
2.2. Parlament Europejski	470
2.3. Rada Europejska	475
2.4. Rada UE	477
2.5. Komisja Europejska	481
2.6. Trybunał Sprawiedliwości	486
2.7. Europejski Bank Centralny	489
2.8. Trybunał Obrachunkowy	490
3. Porządek prawny Unii Europejskiej	491
3.1. Pojęcie i zakres prawa Unii Europejskiej	491
3.2. System źródeł prawa Unii Europejskiej	493
3.3. Prawo traktatowe jako podstawowy składnik prawa pierwotnego Unii Europejskiej	496
3.4. Zasady ogólne prawa Unii Europejskiej jako składnik jej prawa pierwotnego	498
3.5. Prawo wtórne stanowione przez instytucje Unii Europejskiej – uwagi ogólne	505
3.6. Akty wiążące prawa wtórnego Unii Europejskiej – rozporządzenia, dyrektywy, decyzje	509
3.7. Akty niewiążące prawa wtórnego Unii Europejskiej	513
4. Prawo Unii Europejskiej a prawo polskie	515
4.1. Uwagi wstępne	515
4.2. Prawo traktatowe Unii Europejskiej a prawo polskie	516
4.3. Prawo stanowione przez instytucje Unii Europejskiej a prawo polskie	519
Literatura	521
Skorowidz przedmiotowy	525